

Representantforslag 16 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen

Dokument 8:16 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen om endringer i arbeidsmiljøloven som gir arbeidstakere mulighet til å stå i arbeid til fylte 75 år

Til Stortinget

Bakgrunn

Ifølge dagens arbeidsmiljølov, § 15-13a, kan et arbeidsforhold bringes til opphør når en arbeidstaker fyller 70 år. Uavhengig av personens innsats, helse eller egnethet kan en arbeidsgiver kvitte seg med ansatte som fyller 70 år. Aldersgrensen har blant annet vært begrunnet med at eldre arbeidstakere skal kunne fratrukke seg «verdighet».

Det har tidligere vært diskutert hvorvidt 70-årsgrensen i arbeidsmiljøloven er i strid med forbudet mot diskriminering på grunn av alder i arbeidsmiljøloven § 13-3. Da Arbeidslivslovutvalget, ifølge St.meld. nr. 6 (2006–2007), drøftet spørsmålet om oppheving av aldersgrensen i NOU 2004:5, punkt 15.6.2, konkluderte de med at regelen burde videreføres, men at spørsmålet burde tas opp igjen blant annet i forbindelse med oppfølgingen av Pensjonskommisjonens utredning. I St.meld. nr. 6 (2006–2007) uttaler regjeringen at den vil vurdere aldersgrensen på 70 år i arbeidsmiljøloven hevet til for eksempel 72 år. Spørsmålet skulle utredes og tas opp med partene i arbeidslivet og andre interesserte. Deresom regjeringen fant grunnlag for det, skulle det fremmes en lovproposisjon med forslag om å øke aldersgrensen ifølge intensjonene i St.meld. nr. 6 (2006–2007).

Forslagsstillerne fremmet, i mai 2010, Dokument 8:142 L (2009–2010) om lov om endring i lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) (Opphør av arbeidsforhold grunnet alder) der aldersgrensen på 70 år ble foreslått opphevet. I Innst. 59 L (2010–2011) ble forslaget foreslått vedlagt protokollen av flertallet. Flertallet hadde følgende merknad i innstillingen:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at dette spørsmål ble behandlet i 2009, i forbindelse med Ot.prp. nr. 54 (2008–2009) om endringer i arbeidsmiljøloven, jf. Innst. O. nr. 84 (2008–2009). Flertallet er av den oppfatning at dette er en problemstilling der flere hensyn må veies opp mot hverandre. Av den grunn er det viktig at partene i arbeidslivet drøfter dette spørsmålet før det gjøres lovendringer. Flertallet mener at det er flere viktige tiltak for å sikre at ansatte står lengre i arbeid, hvor pensjonsreformen er den viktigste. Det er avgjørende at det utformes og etterleves god seniorpolitikk for eldre ansatte i bedriftene og flertallet mener at dette også er et tema som faller inn under bedriftenes arbeid med å følge opp intensjonene i avtalen om inkluderende arbeidsliv. Det er mulig å inngå avtale om at arbeidstaker står i arbeid utover aldersgrensen i ny arbeidsavtale ved oppnådd alder.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmet følgende forslag i innstillingen:

«Vedtak til lov om endring i lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) gjøres følgende endringer:

§ 15-7 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Oppsigelse med fratreden før fylte 75 år som alene skyldes arbeidstakers alder skal ikke anses å være saklig begrunnet.

§ 15-13 a Opphør av arbeidsforhold grunnet alder skal lyde:

Arbeidsforholdet kan bringes til opphør når arbeidstaker fyller 75 år. Lavere aldersgrense kan følge av annet grunnlag når grensen er saklig begrunnet og ikke uforholdsmessig inngripende, jf. § 13-3 andre ledd.»

Bakgrunnen for forslaget var blant annet knyttet til det faktum at et av hovedelementene i pensjonsreformen, som trådte i kraft fra 1. januar 2011, er å få folk til å stå lenger i arbeid enn tilfellet er i dag og at det skal kreves flere års arbeidsinnsats for å oppnå en samlet pensjonsytelse som tilsvarer full pensjon i dagens alderspensjon. For å kunne legge til rette for slik opptjening heves muligheten for opptjening av pensjonsformue til 75 år. Det virker dermed uheldig, og sterkt begrensende for å kunne oppfylle reformens intensjoner, å beholde en regel som gir arbeidsgiver ensidig adgang til å avslutte arbeidsforhold ene og alene med bakgrunn i alder.

Stadig flere arbeidstakere fortsetter å være yrkesaktive etter fylte 62 år. Ifølge Aftenposten 5. oktober 2012 viser nye tall fra Arbeids- og velferdsdirektoratet at bare 15 pst. av de ansatte i alderen 62–65 år sluttet i private bedrifter med AFP-ordning i perioden juli 2011–juli 2012. Det er en nedgang på 40 pst. sammenlignet med perioden juli 2009–juli 2010. Bare halvparten av dem som jobber i private bedrifter er omfattet av AFP-ordningen, som delvis finansieres av staten. Det er, ifølge Aftenposten, rundt 30 000 personer i aldersgruppen 62–66 år som jobber i bedrifter med adgang til AFP. Nedgangen i sluttprosenten fra 25 til 15 betyr at det er blitt 3 000 flere yrkesaktive som fortsatt jobber. Forslagsstillerne vil peke på at tallene viser at alle arbeidstakere burde ha rett til AFP så lenge staten bidrar til utgiftsdeknningen. Fremskrittspartiets representanter i Stortinget har fremmet forslag om dette ved behandlingen av pensjonsreformen. Det faktum at det nå er mulig å være i fullt arbeid og ta ut pensjon samtidig, viser at de økonomiske insentivene bidrar til at mange finner det fornuftig og ønskelig å være i arbeid lenger, slik Fremskrittspartiets stortingsrepresentanter har hevdet siden 1980-tallet da de samme representantene fremmet forslag om at opptjent alderspensjon var pensjonistens eiendom og uavhengig av om vedkommende fortsatt var i arbeid eller ikke. Forslagsstillerne mener at denne tendensen vil forsterke seg i årene som kommer. En arkaisk formulering i arbeidsmiljøloven som gir arbeidsgivere ensidig rett til å avslutte et arbeidsforhold bare begrunnet i alder, vil derfor virke hemmende på en ellers gunstig utvik-

ling. Prosjektleder for pensjon i NHO, Kristin Diserud, sier til Aftenposten 5. oktober 2012:

«Tidligere har det vært påstått at helseutfordringer og manglende tilrettelegging på arbeidsplassen har vært mye av årsaken til at så mange har valgt å slutte allerede ved 62 år. De nye tallene fra Nav er derimot et tegn på at de økonomiske motivene i reformen virker og er svært motiverende for videre arbeid.»

I Dagens Næringsliv (DN) 8. august 2012 uttaler Finn Bjørnar Lund, organisasjonspsykolog og tidligere rådgiver i Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, følgende:

«Levealder, helse, arbeidsmiljø, utdanning, kompetanse og pensjonsordninger er nå radikalt endret, men aldersgrensene er de samme.»

Allikevel har hverken LO eller arbeidsgiverorganisasjonene gitt uttrykk for at aldersgrensene bør følge med i denne utviklingen.

«Hva slags samfunn er det vi vil ha? Skal folk fra 60 til 90 gå inn i den store kosen,» spør tidligere kinosjef i Oslo Ingeborg Moræus Hanssen i DN 11. august 2012. Hun sier videre om aldersgrensen: «Når den er nådd, da er du satt til side.»

Seniorer i arbeidslivet er en viktig ressurs som representerer kompetanse, erfaring og kontinuitet. Samfunnsutviklingen, utviklingen i helsetilbudene, kunnskapen knyttet til ernæring, kosthold og livsstil har ført til at mange holder seg i god form langt inn i alderdommen, og at mange flere ønsker å være aktive og samfunnsengasjerte. Når samfunnet har behov for arbeidskraft, er det fornuftig å ta i bruk arbeidsvillig kompetanse der den finnes – det er øding av ressurser å la det være.

I forbindelse med behandlingen av Dokument 8:142 L (2009–2010) mottok arbeids- og sosialkomiteen svarbrev fra daværende arbeidsminister Hanne Inger Bjurstrøm av 28. juni 2010, der det blant annet sto:

«I Ot.prp. nr 54 (2008-2009) drøfter departementet hvorvidt det bør gjøres endringer i aldersgrensebestemmelsen på 70 år, og konkluderer på følgende måte: 'Det nye pensjonssystemet har blitt anført som en av grunnene til at det bør vurderes endringer i arbeidsmiljølovens 70-årsregel. Departementet tar sikte på å komme tilbake til denne problemstillingen når arbeidet med endringer i aldersgrensene i arbeidslivet ellers er avklart i forbindelse med pensjonsreformen.'»

Flere av Arbeiderpartiets stortingsrepresentanter har, ifølge DN den 9. august 2012, kommet til den konklusjon at det er på tide å gjøre noe med aldersgrensen. Stortingsrepresentant Anette Trettebergstuen sier følgende til DN:

«Det nye pensjonssystemet oppmuntrer til å jobbe lenger mens vi fortsatt har en øvre aldersgrense. Det henger ikke sammen.»

«Det er ikke alder som er det viktigste, men helsen.»

Trettebergstuen oppfordrer, ifølge DN, partene i arbeidslivet til å ta tak i problemstillingen.

Forslagsstillerne er enige med stortingsrepresentant Trettebergstuen i at det nå er på tide å legge til rette for at friske, arbeidsvillige seniorer får anledning til å gjennomføre pensjonsreformens intensjon om å stå lenger i jobb og bidra til at pensjonen kan nå et høyere nivå. Ingeborg Moræus Hanssen uttaler seg i DN om betydningen av det å være i jobb:

«Poenget er at aktivt og forpliktende arbeidsliv er noe langt viktigere enn lønningspose og oppnådd pensjonspoeng, tariff og ferie- og friuker. Å stå opptil en arbeidsdag i fellesskap (gjerne i mindre omfang, men dog)skjerper ansvarlighet og tankekraft og gir energi.»

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Stortinget ber regjeringen i løpet av våren 2013 legge frem forslag om endringer i arbeidsmiljøloven som gir arbeidstakere mulighet til å stå i arbeid til fylte 75 år.

14. november 2012

